

Acesta este primul volum publicat al Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul” (ANIMV) care integrează lucrările prezentate în cadrul Conferinței Științifice *Intelligence și Cultura de Securitate 2022* (ICS2022). Scopul ICS2022 este de a oferi studenților un spațiu pentru dezbateri academice și promovare a rezultatelor obținute în demersurile de cercetare proprii.

Prezenta ediție a fost dedicată atât doctoranzilor, cât și studenților din cadrul programelor de studii de licență și master, iar domeniile de interes științific propuse au fost: intelligence, securitate națională, istorie și relații internaționale.

Realizarea Conferinței a fost posibilă prin implicarea doctoranzilor și a conducătorilor de doctorat din Școala Doctorală Informații și Securitate Națională a ANIMV. Așteptăm cu entuziasm următoarea ediție a Conferinței!

ISSN 2971-8139
ISSN-L 2971-8139

◆ INTELLIGENCE ȘI CULTURA DE SECURITATE

◆ CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ STUDENȚEASCĂ

INTELLIGENCE ȘI CULTURA DE SECURITATE

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ STUDENȚEASCĂ
VOLUM DE PROCEEDINGS

VOLUMUL 1
2022

◆ Editura Academiei Naționale de Informații
„Mihai Viteazul”

PROPAGANDA VIZUALĂ A FEDERAȚIEI RUSE ÎN SPAȚIUL PUBLIC PRIVIND „MARELE RĂZBOI PENTRU APĂRAREA PATRIEI”

Dana SÎRBU (c. DRUGĂ)*

Abstract:

1. *Objective: The purpose of this paper is to present the main visual elements used by the Russian Federation propaganda in public space based on the narrative of the Great Patriotic War. At the same time, the paper analyzes the use of this narrative in Russian foreign policy. In this case, symbols such as the Ribbon of Saint George, military parades, but also monuments, parks and museums dedicated to the perpetuation of the narrative of the Great Patriotic War will be analyzed. The originality of the research idea lies in the fact that visual content analysis has been used as methodology on the contemporary visual propaganda of the Russian Federation on the Great Patriotic War.*

2. *Research method: The methodology of the paper addressed both qualitative research and quantitative research through visual content analysis and observation.*

3. *Results: The visual elements were classified and numbered according to the themes used: symbols, monuments, politicians, Vladimir Putin, historical photographs, military parades, events. Each element of these categories is analyzed and contextualized in terms of the goals and objectives of Russia's domestic and foreign policy.*

4. *Conclusion: Russian official propaganda presents the Soviet victory in World War II as the founding element of today's Russian identity. This victory, alive in popular memory, is used by Vladimir Putin's regime to justify its aggressive actions.*

Keywords: *propaganda, the Russian Federation, the Great Patriotic War, symbols, visual content analysis.*

Introducere

Conținutul vizual reprezintă o parte esențială a comunicării, fie că ne referim la comunicarea politică, socială, sau economică (Brantner, Lobinger, & Wetzstein, 2011), (Domke, Perlmutter, & Spratt, 2002); (Fahmy, Bock, & Wanta, 2014). Apariția tehnologiilor de comunicare digitală a făcut ca rolul elementelor vizuale în comunicare să fie mai proeminent, deoarece oamenii optează pentru conținut ușor de înțeles și împărtășesc imagini care captează atenția, prin intermediul canalelor de

* Student doctorand în cadrul Academiei Naționale de Informații „Mihai Viteazul”.

socializare (Alper, 2013), (Seo & Ebrahim, 2016). Agențiile de presă, organizațiile guvernamentale și companiile au încercat să optimizeze conținutul vizual pentru o comunicare eficientă.

Elementele vizuale sunt o componentă cheie a propagandei (Jowett & O'Donnell, 2019), (Green, 2014). De la monede antice, înfățișând imagini ale împăraților din Roma, afișe politice în timpul Primului și celui de-al Doilea Război Mondial, până la imaginile și videoclipurile din mediul online, imaginile sunt folosite pentru a transmite și crea „uimire și respect” și „un sentiment de putere” (Jowett & O'Donnell, 2019, p. p.327). Astfel, imaginile contribuie la maximizarea efectelor dorite, provocând emoții puternice. În studierea propagandei vizuale primează modul de organizare și prezentare a imaginilor pentru a convinge publicul, cu privire la un anumit subiect aflat în atenția societății. Totodată, mai multe studii aduc în discuție conceptul de *framing* sau teoria încadrării. Aceasta, se referă la capacitatea comunicatorilor de a prezenta și de a încadra o anumită problemă, astfel încât, să influențeze interpretarea și înțelegerea pe care publicul o va avea asupra subiectului discutat. Teoria încadrării consideră că, mass-media atrage atenția asupra anumitor evenimente și apoi le plasează într-un câmp de semnificație. Pe scurt, un cadru de știri poate afecta raționamentul unui individ, subliniind anumite aspecte ale realității și marginalizând alte aspecte în fundal: cadrul știrilor are o funcție selectivă. În acest fel, sunt sugerate anumite atribute ale problemei, judecăți și decizii (Scheufele D. A., 1999), (Scheufele & Tewksbury, 2007), (Melki, 2014).

Conținutul vizual prezent în mediul online poate evidenția opiniile politice, reacțiile, informațiile și evenimentele importante de pe scena internațională. Creșterea prezenței conținutului vizual de pe platformele de social media consacrate, cum ar fi Twitter, Facebook și Instagram evidențiază rolul, din ce în ce mai important, pe care îl joacă vizualul în vederea cercetării rețelelor sociale. De asemenea, imaginea are o mare putere socială și politică – în special imaginea digitală, care poate conduce la acțiuni politice și sociale, într-un timp mult mai scurt decât cele clasice (Harlow, 2014).

În ultimii 10 ani, lucrările academice despre propagandă și persuasiune s-au orientat către analiza vizualului, mai mulți autori examinând – și demonstrând – modalitățile prin intermediul cărora, se poate argumenta vizual (Cheles, 2010). Un argument vizual este un argument formulat, în primul rând, prin imagini care au scopul de a convinge publicul să creadă sau să facă ceva (Groarke, 2002). În

consecință, focusul empiric și analitic a fost extins de la analiza discursului verbal la includerea elementelor vizuale (Richardson & Wodak, 2009). În conformitate cu acest punct de vedere, presupunem că este posibilă afirmarea și apărarea vizuală a punctelor de vedere și că, dacă vrem să înțelegem impactul propagandei asupra comunității internaționale, analiza propagandei vizuale a actorilor politici este deosebit de importantă. Propaganda vizuală constituie un element cheie în campaniile politice, fie că este comunicată prin simboluri, imagini, fotografii ale oamenilor politici sau designul materialelor tipărite.

Marele Război pentru Apărarea Patriei

„Marele Război pentru Apărarea Patriei” reprezintă evenimentul desfășurat în perioada 1939-1945, în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, și reflectă contraofensiva sovietică împotriva Germaniei naziste, cele mai importante bătălii având loc în orașele Stalingrad, Leningrad și Kursk. Ziua Victoriei, sărbătorită la 9 mai în Federația Rusă, este un element central al amintirii culturale a celui de-al Doilea Război Mondial în spațiul post-sovietic (Fedor, Lewis, & Zhurzhenko, 2017), (Trubina, 2010) (Bernstein, 2016).

„Conflictul cu Germania nazistă a primit numele oficial de „Marele Război pentru Apărarea Patriei”, pentru a evoca „Războiul Patriotic împotriva lui Napoleon”. Au apărut noi decorații, cu numele unor eroi din istorie – Ordinele Suvorov, Kutuzov și Nevski – iar în uniforme militare a fost reintrodus firetul aurit, trupele primind ordin să pornească la luptă cu strigătul «pentru patrie și pentru Stalin!»” (Sixsmith, 2016, pg. pp. 355-357).

Tradiția din prezent consacrată paradelor anuale de comemorare a Zilei Victoriei a fost introdusă la 9 mai 1995. În acea zi, Piața Roșie a organizat o paradă în care au defilat membrii forțelor armate și veteranii de război. În plus, o paradă contemporană cu echipament militar a avut loc în timpul deschiderii oficiale a Parcului Victoriei. Chiar dacă, folosirea simbolurilor sovietice era încă prezentă, până la cea de-a 50-a aniversare, victoria era privită ca o realizare fără ambiguitate a Federației Ruse. Parcul Victoriei, în sine, include elemente asociate cu valorile tradiționale ale popoului rus, în special ortodoxia – Sfântul Gheorghe fiind prezent la baza monumentului principal din Parcul Victoria.

Statuia Sfântului Gheorghe, care se află în piața principală a Parcului Victoriei de pe Dealul Poklonnaya simbolizează cele 1418 zile și

Fig. 1: Sfântul Gheorghe la baza monumentului Parcului Victoriei din Federația Rusă

noapți ale „Marelui Război pentru Apărarea Patriei”. Călare, eroul neînfricat lovește dragonul (un simbol al răului) cu o sulită. Mult timp, Sfântul Gheorghe a fost văzut drept protectorul războinicilor ortodocși din Rusia. În plus, Sfântul Gheorghe este simbolul orașului Moscova.

Introducerea de către Boris Elțin a sărbătorilor anuale dedicate „Marelui Război pentru Apărarea Patriei” a

reprezentat un efort de stimulare a unei practici sociale, stabile în societate. În acest sens, în discursul său din 9 mai 1996, președintele Elțin face o asociere directă, între efortul din timpul războiului și eroii tradiționali ai istoriografiei naționale ruse, de la Alexander Nevsky¹ din secolul al XII-lea până la Marshall Kutuzov, care a condus lupta împotriva invaziei lui Napoleon din 1812.

Până la sfârșitul președinției lui Elțin în 1999, a avut loc o remodelare treptată a ceremoniei, în scopul de a o îndepărta de simbolismul sovietic. Formele, gradele și simbolurile militare s-au schimbat, revenind la cele de dinainte de perioada sovietică, iar discursurile dedicate celebrării Victoriei au vizat laudele pentru eroii de război, iar mențiunile referitoare la URSS au dispărut în cele din urmă în 1999.

Narațiuni asociate „Marelui Război pentru Apărarea Patriei”

Politica de remodelare și rescriere a istoriei Federației Ruse constă în idei și practici, menite să modeleze memoria colectivă și discursul istoric într-un mod care să servească intereselor politice ale elitei conducătoare (Wijermars, 2019). Este implementată de agenții de stat, instituții media controlate de stat, o parte din mediul academic și o rețea de organizații sociale. Politica memoriei se dorește a fi unul dintre instrumentele de legitimare a unui regim autoritar. Semnificația sa crește

¹ Tradițional recunoscut ca primul „erou” care a apărut ținuturile rusești de invadatorii străini.

ori de câte ori impactul altor factori de legitimare (economici, politici, sociali și internaționali) scade (Domańska & Rogoza, 2021).

Versiunea actuală a politicii ruse, a memoriei războiului, a luat naștere în timpul celui de-al treilea mandat prezidențial al lui Vladimir Putin (2012–2018) (Wijermars, 2019). Inaugurarea sa, ca președinte, a fost afectată de protestele politice în masă de la Moscova, care au durat câteva luni și au fost privite de elita conducătoare, ca rezultat al unei conspirații a serviciilor de informații occidentale. Președinția lui Vladimir Putin a fost umbrită și de încetinirea economică, care în anii următori a fost urmată de noi provocări: Revoluția Euromaidan la începutul anilor 2013 și 2014; sancțiunile occidentale impuse ca răspuns la agresiunea armată a Federației Ruse împotriva Ucrainei; criza financiară și economică din 2014–2016; și, în sfârșit, perspectiva stagnării economice pe termen lung (Domańska & Rogoza, 2021).

Din cauza naturii sistemului politico-economic rus, elita conducătoare nu poate folosi dezvoltarea economică și nivelul de trai ca bază ideologică pentru legitimarea sa. Mai mult, putem spune că regimul manifestă un vid ideologic evident, nereușind să formuleze o viziune atractivă asupra viitorului și acordă prioritate controlului politic asupra dezvoltării economice. Prin urmare, clasa conducătoare caută legitimitatea în sfera politicii externe, mai degrabă decât în cea internă. Cel mai important factor care influențează gândirea factorilor de decizie din Federația Rusă cu privire la politica externă decurge din prăbușirea imperiului sovietic. Elita conducătoare, condusă de interese specifice naturii autoritare a regimului și nereușind să pună bazele unei viziuni convingătoare asupra identității naționale ruse („ideea națională”), a decis să utilizeze **tema reînvierii identității internaționale tradiționale a Rusiei ca mare putere** (Adomeit, 1995). Această identitate rămâne ușor de înțeles și atrăgătoare pentru publicul rus. Politica memoriei istorice care reproduce în mare măsură paradigma sovietică a istoriei Rusiei, cu puternica ei impulsie anti-occidentală, este parte integrantă a acestui proiect. Reafirmarea obiectivelor de mare putere are un efect dublu: în primul rând, justificarea politicii externe agresive a Federației Ruse în ochii societății ruse; în al doilea rând, legitimarea ambițiilor de mare putere ale Rusiei în ochii comunității internaționale (Likhacheva, Makarov, & Makarova, 2015). Șabloanele sovietice au fost alese din mai multe motive. În primul rând, pentru proximitatea temporală a URSS cu statutul de superputere. În al doilea rând, pentru că oferă un set de simboluri gata făcute, pe care mulți cetățeni ruși încă îl prețuiesc și îl consideră semnificativ. În al treilea

rând, o astfel de alegere reflectă mentalitatea și servește intereselor Federației Ruse (Adomeit, 1995).

Din cauza filozofiei autoritare a puterii și culturii politice ruse împărtășite de elita conducătoare, narațiunea istorică oficială este puternic ideologizată. Formularea și promulgarea sa creează un „monopol asupra adevărului”, deoarece autoritățile restricționează în mod constant accesul la sursele din arhive și limitează libertatea cercetării istorice (Domańska M., 2017). Politica memoriei constituie un element important al propagandei susținute de stat: **faptele istorice și interpretările lor sunt subordonate intereselor politice ale factorilor de decizie** (FIDH, 2021).

Pe plan extern, interesele pe termen lung ale Federației Ruse sunt de natură strategică și includ (Menkiszak, 2019):

- acordul occidental la hegemonia rusă asupra zonei post-sovietice;
- revizuirea arhitecturii europene de securitate în conformitate cu interesele Federației Ruse (marginalizarea NATO; crearea unei zone tampon de securitate în Europa Centrală; asigurarea dreptului de veto pentru Federația Rusă în ceea ce privește aspectele referitoare la securitatea europeană);
- limitarea prezenței și influenței SUA în Europa;
- oportunități nerestricționate și necondiționate pentru dezvoltarea cooperării economice și politice cu Occidentul.

Narațiunea despre „Marele Război pentru Apărarea Patriei” este un instrument de legitimare a aspirațiilor de mare putere a Federației Ruse. Pentru a servi nevoilor actuale ale politicii externe a Federației Ruse, victoria din 1945 ocupă locul de mândrie, ridicând Uniunea Sovietică la statutul de superputere. Această narațiune poartă un puternic mesaj mesianic: înfățișează Uniunea Sovietică ca pe un stat care a îndeplinit o misiune unică de a salva lumea de răul absolut. După cum a declarat un oficial rus de rang înalt, *„Europa există astăzi datorită acelor soldați și ofițeri sovietici care au plătit prețul suprem pentru a-i permite dezvoltarea.”* Pierderea a peste 20 de milioane de cetățeni sovietici, ca urmare a războiului este exploatată ca un contraargument pentru a invalida narațiunile istorice ale statelor vecine, care afirmă că, în secolul XX au fost victimele expansiunii imperiale sovietice. Narațiunea oficială rusă a războiului este încadrată în termeni religioși – orice încercare de a pune sub semnul întrebării versiunea oficială a evenimentelor este stigmatizată drept „blasfemie”. De exemplu, actuala Strategie de Securitate Națională a Federației Ruse descrie încercările de „revizuire a

rolului Rusiei în istorie” drept o amenințare la adresa „securității culturale” a statului (Guler & Shakirova, 2021). În 2014, Parlamentul rus a adoptat o lege care incriminează „difuzarea de informații false în mod intenționat despre acțiunile Uniunii Sovietice în timpul celui de-al Doilea Război Mondial”. Acesta prevede o pedeapsă de până la cinci ani de închisoare ².

Pe de altă parte, cercetările și analizele istorice (Sixsmith, 2016), (Harrison, 2014), (Kramer, 2020), (Weiner, 1996) reliefează rolul și acțiunile Federației Ruse în cel de-al Doilea Război Mondial și se referă la:

- Pactul Ribbentrop-Molotov, cunoscut și sub numele de Pactul Stalin-Hitler stabilea împărțirea sferelor de influență între Germania nazistă și URSS, urmând ca „partea estică a Poloniei și Basarabia, ca și Finlanda, Estonia și Letonia să intre în sfera de influență sovietică” (Stănescu).
- co-responsabilitatea URSS pentru izbucnirea războiului;
- atacul asupra Poloniei și Finlandei;
- anexarea statelor baltice;
- execuțiile a circa 22.000 de ofițeri și intelectuali polonezi – cunoscut sub numele de masacrul de la Katyń –;
- teroarea în masă împotriva cetățenilor și locuitorilor sovietici din noile teritorii anexate.

Pentru a contracara astfel de critici, Federația Rusă denaturează sau falsifică în mod evident faptele istorice. De exemplu, în cazul masacrului de la Katyn, Federația Rusă a răspândit o narațiune, care relativizează evenimentul, așa-numitul „anti-Katyń” (Bogdanova & Makarychev, 2020, p. 188).

Narațiunea rusă înfățișează rolul armatei sovietice în țările vecine în perioada 1944-1945 ca pe cel al eliberatorilor de ocupația germano-nazistă. Federația Rusă a protestat constant împotriva presupuselor „distorsiuni ale adevărului istoric” ale statelor vecine (Polonia, Cehia, Estonia) care refuză să accepte retorica „eliberării”.

Eliminarea simbolurilor epocii sovietice din spațiul public din statele fostului bloc sovietic, în special a monumentelor care comemorează rolul „eliberator” al Armatei Roșii, a stârnit nemulțumirea Federației Ruse. În acest sens, propaganda Federației Rusiei s-a îndreptat către campanii media și atacuri cibernetice prin care a încercat remodelarea opiniei publice din Polonia, Cehia și Estonia cu privire la rolul URSS în cel de-Al Doilea Război Mondial. De exemplu: Federația

² Aceasta este așa-numita „lege împotriva reabilitării nazismului” (articolul 354.1 din codul penal al Federației Ruse) din 5 mai 2014.

Rusă a susținut, în mod fals, că legea Poloniei din 2016, care interzice propagarea comunismului și a altor sisteme totalitare permite vandalizarea cimitirelor militare sovietice (Luxmoor, 2017); o campanie media împotriva Cehiei, ca urmare a unui anunț privind eliminarea statuii unui feldmareșal sovietic, Ivan Konev (Debiec, 2019), și a unei plăci comemorative în cinstea lui; și, în cele din urmă, un atac cibernetic la scară largă asupra Estoniei în 2007, după îndepărtarea unui monument dedicat „soldaților-eliberatori” din centrul orașului Tallinn.

Analiza de conținut a imaginilor asociate „Marelui Război pentru Apărarea Patriei” de pe pagina web a agenției de presă ITAR-TASS

Această secțiune va ilustra rezultatele obținute în urma analizei de conținut a imaginilor asociate „Marelui Război pentru Apărarea Patriei” de pe pagina web a agenției de presă ITAR-TASS. Am ales pagina web a agenției de presă TASS, deoarece este agenția oficială de știri a Federației Ruse, având 70 de puncte de lucru în Federația Rusă și în Comunitatea Statelor Independente, precum și 68 de birouri în întreaga lume. Totodată, agenția de știri este înregistrată ca întreprindere de stat, deținută de Guvernul Federației Ruse. Din aceste considerente, poate fi considerată un instrument de propagandă, care reflectă poziția oficială a președinției și a oamenilor politici ai Federației Ruse.

Am ales analiza de conținut a imaginilor deoarece este o metodă de cercetare care se poate aplica atât în planul cercetării calitative, cât și cantitative, fiind utilizată uneori și în moduri mixte (White & Marsh, 2006). Analiza conținutului vizual este cea mai comună metodă calitativă utilizată în comunicarea vizuală și în cercetarea mass-media. Este o procedură empirică (de observație) și obiectivă de cuantificare a reprezentărilor vizuale folosind o schemă de codificare, definită în mod explicit (valori și variabile independente) (Bell, 2001) (Bauer & Gaskell, 2000).

Întrebările de cercetare: Cum sunt operaționalizate imaginile asociate cu „Marele Război pentru Apărarea Patriei”, regăsite pe pagina web a agenției de presă ITAR-TASS, în propaganda vizuală rusă? Ce fel de elemente vizuale sunt utilizate în scop de propagandă? Care sunt temele și narațiunile evocate prin intermediul imaginilor?

Grila de analiză s-a bazat pe investigarea a două dimensiuni: (1) elementul vizual principal și (2) elementul cromatic. Elementul vizual principal a cuprins următoarele categorii analizate: categoria politică (Vladimir Putin, oameni politici); categoria militară (parada militară,

echipamente militare, veterani de război); categoria socială (Marșul Regimentului Nemuritor) și categoria simbolistică (Panglica Sfântului Gheorghe, monumente). Elementul cromatic a inclus analizarea fotografiilor monocromatice și a semnificației culorii roșu care este prezentă în majoritatea fotografiilor analizate.

Perioada supusă analizei: 2018-2021.

După stabilirea perioadei de analiză am stabilit un set de categorii pentru codificarea fiecărei imagini. Prin codificare înțelegem atașarea unui set de etichete descriptive fiecărei imagini analizate. Codurile au fost stabilite, astfel încât, să aibă o semnificație analitică în context cu tema cercetată. În stabilirea codului aferent fiecărei imagini a fost luată în considerare fotografia, ca întreg, în vederea determinării celei mai proeminente teme și principalul cadru exprimat de fotografie.

Sintagme de căutare în interiorul paginii: „*Great Patriotic War*”, „*World War II*”, „*Victory Day*”, „*Immortal Regiment*”.

Limitele cercetării: Cea mai persistentă critică de-a lungul timpului la adresa analizei de conținut a imaginii se referă la lipsa abordării audienței cu privire la imagini (Rose, 2012). În acest sens, sunt analizate doar imaginile, nu și impactul asupra publicului. De asemenea, unii critici suțin că analiza conținutului vizual nu abordează semnificația culturală a imaginilor (Hall, 2013). Considerăm că, această limitare a fost depășită în contextul de față, prin realizarea legăturilor dintre conținutul imaginilor supuse analizei de conținut și contextul lor cultural mai larg. O altă critică la adresa analizei de conținut este aceea că, variabilele/valorile definite („categorii”) au un grad redus de obiectivitate (Lacy, Watson, Riffe, & Lovejoy, 2015).

Rezultate obținute:

Rezultatele următoare sunt bazate pe analiza de conținut a **261** de imagini asociate Marelui Război pentru Apărarea Patriei regăsite pe pagina web a agenției de știri TASS, în perioada 2018-2021. Toate imaginile analizate au fost fotografii. În stabilirea categoriilor a fost luat în considerare și contextul cultural istoric și politic mai larg. Din analiza imaginilor, au rezultat **9 tematici vizuale**, după cum urmează: (1) *Vladimir Putin*, (2) *Oameni politici*, (3) *Panglica Sfântului Gheorghe*, (4) *Veterani de război*, (5) *Paradă militară*, (6) *Regimentul Nemuritor*, (7) *Monumente*, (8) *Fotografii istorice monocromatice*, (9) *Echipamente militare*.

În ceea ce privește analiza de conținut a imaginilor în funcție de distribuția totală a imaginilor, în funcție de an, rezultă că, în anul 2020 au

fost fost prezente pe site-ul agenției de știri cel mai mare număr (87) de imagini asociate Marelui Război pentru Apărarea Patriei, iar în 2021 cele mai puține.

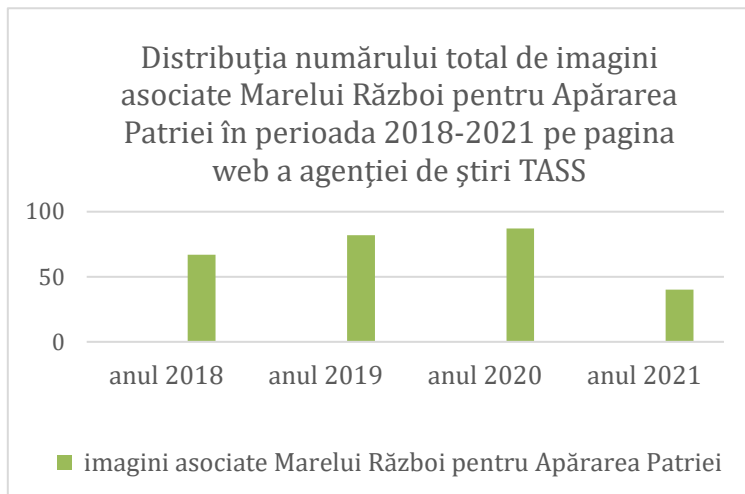

Fig. 2: Distribuția numărului total de imagini asociate Marelui Război pentru Apărarea Patriei pe pagina web TASS

În ceea ce privește distribuția tematicilor asociate imaginilor, au rezultat următoarele:

Nr.crt	Tema	2018	2019	2020	2021	Total
1	Parada militară	17	27	18	12	74
2	Echipamente militare	25	19	14	5	63
3	Vladimir Putin	7	6	16	10	39
4	Oameni politici	1	14	14	3	32
5	Fotografii istorice monocromatice	5	4	12	1	22
6	Regimentul Nemuritor	8	5	2	3	18

7	Monumente	3	3	1	1	8
8	Veterani de război	0	2	1	1	4
9	Panglica Sfântului Gheorghe	0	0	1	0	1

Tabelul 1 – Distribuția numărului total de imagini în funcție de tematică

În ceea ce privește dominanța cromatică, roșul apare în majoritatea fotografiilor analizate. Pornind de la teoria semiologiei vizuale, apreciem că roșul este o culoare simbolică a comunismului și socialismului; Rusia sovietică a adoptat un steag roșu în urma Revoluției Bolșevice din 1917, când Armata Roșie (reprezentată de forțele bolșevice) a luptat contra susținătorilor țarului (Armata Albă), urmând ca mai târziu și alte state comuniste (Republica Populară Chineză, Vietnam etc.) să adopte culoarea roșie în componența cromatică a steagurilor lor. „Bolșevicii și-au însușit culoarea roșie pentru a simboliza sângele muncitorilor, iar steagul roșu al Uniunii Sovietice, cu ciocanul și secera de culoare aurie, este și astăzi recunoscut” (Erokhina & Soboleva, 2021, p. 54). În timpul perioadei sovietice, roșul a devenit parte și din societate, membrilor grupurilor de tineri numiți Pionieri li se cerea de către Partidul Comunist să poarte o eșarfă roșie la școală în fiecare zi.

Din punct de vedere etimologic, cuvântul rus pentru roșu, „krasnîi”, era utilizat și pentru a descrie ceva frumos, bun sau onorabil. Astfel că roșul este o culoare predominantă în cultura și istoria Federației Ruse. Din punct de vedere ideologic, roșul a fost asociat cu ideologia comunistă.

Discuții și concluzii

Tema 1 – Vladimir Putin

Asocierea președintelui cu Marele Război pentru Apărarea Patriei confirmă existența unui „cult al personalității” lui Vladimir Putin în Federația Rusă (Foxall, 2013). Repetarea imaginilor cu Vladimir Putin, fie la marșul Regimentului Nemuritor, alături de rudele celor decedați în război, fie la depunerea de flori la mormântul Eroului Necunoscut, fie prin postura impunătoare și solemnă pe care o adoptă în cadrul evenimentelor dedicate Marelui Război pentru Apărarea Patriei, toate acestea pot fi interpretate prin raportarea la patriotismul național, și

încorporează „un mit al victoriei care pare să susțină identitatea națiunii” (Wood, 2011), având scopul de a localiza evenimentele contemporane în narațiunea istorică țaristă și sovietică, în special în cazul celui de-al Doilea Război Mondial (Sherlock, 2007). Astfel, prezența lui Vladimir Putin în fotografiile analizate denotă că amintirea Marelui Război pentru Apărarea Patriei „a căpătat din ce în ce mai mult o calitate personală menită să-l identifice direct cu sărbătoarea și cu victoria în război” (ibid. p. 143) și, ca urmare, să conducă la „identificarea lui Vladimir Putin cu propria măreție a Rusiei” (ibid. p. 198).

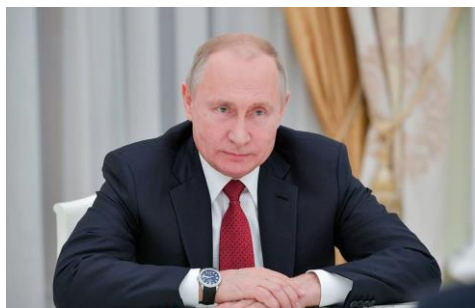

Fig. 3: Vladimir Putin
Sursa: TASS

Fig. 4: Vladimir Putin la mormântul
Eroului Necunoscut
Sursa: TASS

Tema 2 – Oamenii politici

Prezența oamenilor politici în imaginile analizate arată legăturile internaționale ale Federației Rusiei cu statele pe care acești oameni politici le conduc. Astfel că putem observa prezența constantă în fotografii a liderilor politici din Turcia, China, Belarus, Moldova, Venezuela și o prezență scăzută a imaginilor cu oameni politici din SUA și din Europa Occidentală. Din punct de vedere geopolitic, interpretăm absența acestor lideri europeni și americani prin prisma relațiilor tensionate pe care Federația Rusă le-a avut de-a lungul timpului cu aceste state.

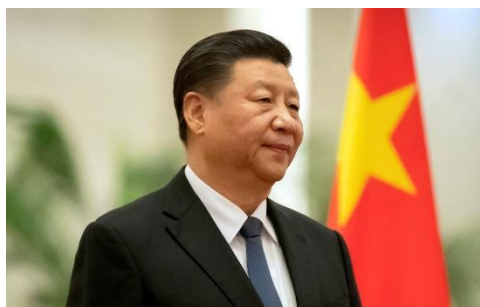

Fig. 5: Președintele Republicii Populare Chineze, Xi Jinping
Sursa: TASS

Fig. 6: Președintele Belarusului, Aleksandr Lukașenko
Sursa: TASS

Tema 3 – Panglica Sfântului Gheorghe

Simbolurile naționale oferă punctul de plecare, în jurul căruia oamenii își pot dezvolta o identitate politică comună (Kolstø, 2006). Statele au nevoie de sprijinul majorității populației pentru a supraviețui pe termen lung. După cum a susținut Margaret Canovan, un stat care nu reușește să obțină acest tip de sprijin va fi în cele din urmă înlocuit (Canovan, 1996, p. p. 22). Cu toate acestea, așa cum a subliniat Michael Walzer, „statul este invizibil; trebuie personificat înainte de a putea fi văzut, simbolizat înainte de a putea fi iubit, imaginat înainte de a putea fi conceput” (Walzer, 1988, p. p. 194). Simbolurile oferă astfel de ancore de identificare vizuală și auditivă.

Succesul unui simbol național constă în capacitatea de a contribui la comuniunea poporului și de a consolida loialitatea față de stat. În ultimii 11 ani, panglica Sfântului Gheorghe a fost promovată ca simbol al victoriei sovietice în cel de-al Doilea Război Mondial. Începând cu 2005, simbolul a devenit parte a unui eveniment societal și politic major, implicând milioane de participanți la diferite activități în săptămânile premergătoare Zilei Victoriei din 9 mai (Beliaev, 2010). În 2015, la cea de-a 70-a aniversare a sfârșitului războiului din 1939-1945, panglicile Sfântului Gheorghe cu dungi portocalii și negre au fost purtate de milioane de cetățeni ruși împreună cu mii de oameni din alte țări. Simbolul este strâns legat de parada Regimentului Nemuritor, în care rudele veteranilor de război decedați se plimbă prin orașe purtând fotografiile ale celor dragi. De cele mai multe ori, fotografiile sunt împodobite cu panglici ale Sfântului Gheorghe.

Fig. 7: Panglica Sfântului Gheorghe
Sursa: TASS

Fig. 8: Simbolurile paradei militare
din Federația Rusă
Sursa: TASS

Tema 4 – *Veterani de război*

Tema veteranilor de război ilustrează importanța deosebită pe care Federația Rusă o acordă veteranilor din Marele Război pentru Apărarea Patriei. Mai mult, aceștia reprezintă un segment al populației din Federația Rusă, care beneficiază de privilegii sociale acordate prin legi speciale. Totodată, fotografiile cu veteranii de război denotă patriotism național și identitate comună pentru toți cetățenii, fotografiile având rolul de a transmite emoție și de a consolida identitatea națională.

Fig. 9: Veterani de război la paradele
militare din Moscova
Sursa: TASS

Fig. 10: Decorații ale veteranilor de
război
Sursa: TASS

Tema 5 – *Paradă militară*

Fotografiile în care apar soldați defilând ilustrează din punct de vedere vizual organizare și disciplină. În general, statele utilizează paradele militare pentru a-și demonstra puterea, și gradul de dezvoltare a echipamentelor militare, a armelor și tehnologiilor (Marin, 1987).

Totodată, urmăresc obținerea atenției publicului, atât pe plan intern, cât și extern. Paradele militare avertizează posibili inamici, în timp ce insuflă propriei populații un sentiment de siguranță și mândrie. În Federația Rusă, paradele sunt esențiale atât în memoria națională, cât și în comemorarea națională.

Fig. 11: Paradă militară din Piața Roșie
Sursa: TASS

Fig. 12: Paradă militară
Sursa: TASS

Tema 6 – Regimentul Nemuritor

Evenimentul „Regimentul Nemuritor” are nu numai semnificație politică, ci și un sens demografic. Este asociat cu moartea majorității veteranilor Marelui Război pentru Apărarea Patriei. O astfel de transformare a memoriei războiului de la una comunicativă la una culturală îi pune în centrul atenției nu pe veterani, ci pe urmașii lor, în cadrul acțiunii comemorative (Linchenko & Golovashina, 2019). Fotografiile de mai jos, în care rudele celor decedați în război poartă portretele acestora, simbolizează continuitatea Victoriei în război și memoria victimelor poporului sovietic. Apariția acestui eveniment a permis construirea unei anumite relații, între memoria comunicativă și culturală a războiului din Rusia și a contribuit la o mai mare influență a politicii oficiale a memoriei războiului.

Fig. 13: Vladimir Putin participând la Regimentul Nemuritor
Sursa: TASS

Fig. 14: Marșul Regimentului Nemuritor
Sursa: TASS

Tema 7 – Monumente

Din perspectiva propagandei vizuale, un monument poate îndeplini două funcții: ca armă de îndoctrinare ideologică sau ca resursă semiotică a discursului opozițional. În perioada URSS, ideologii sovietici au considerat că propaganda vizuală realizată prin monumente trebuie să fie însoțită de o ancorare verbală a sensului (Forest & Johnson, 2002). Comunicarea semnificațiilor dorite a fost atribuită propagandiștilor de partid și manualelor pe diverse teme ideologice, inclusiv artele care au oferit elemente de interpretare care să fie pe aceeași linie ideologică cu partidul comunist:

Monumentele dedicate Marelui Război pentru Apărarea Patriei exprimă grandoare și măreție, având dimensiuni considerabile putând fi observate de la mare distanță. Totodată, monumentele acestea exprimă ideea de patriotism, iubire de patrie și respect pentru istorie.

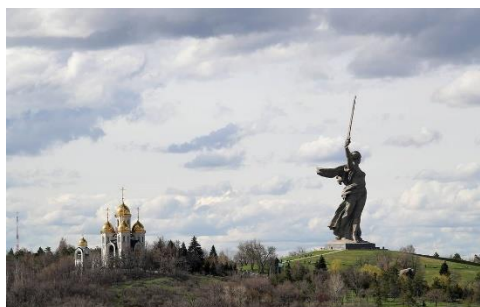

Fig. 15: Monument *Patria*
Sursa: TASS

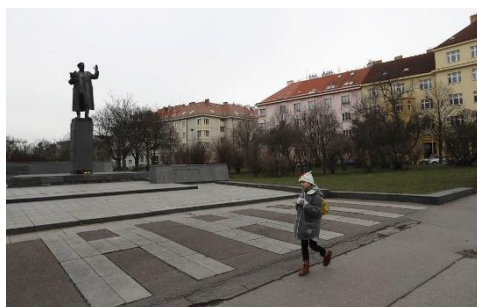

Fig. 16: Statuia lui Ivan Konev
Sursa: TASS

Tema 8 – Fotografii istorice monocromatice

Fotografiile istorice alb-negru transmit ideea de nostalgie, rememorare a trecutului, autenticitate. Atât Susan Sontag (1979, p. 71), cât și Roland Barthes (1993, p. 81) consideră că fotografiile alb-negru oferă o perspectivă de autenticitate și veridicitate, în raport cu perioada istorică surprinsă în imagini. Fotografii monocromatice oferă imaginii distanță istorică și aură. Astfel, imaginile de mai jos, care surprind ofensivele Armatei Roșii din perioada Marelui Război pentru Apărarea Patriei au rolul de a rememora trecutul istoric și de a transmite privitorului nostalgie.

Fig. 17: Fotografie istorică înfățișând lupta de la Stalingrad
Sursa: TASS

Fig. 18: Ofensiva Armatei Roșii în Marele Război pentru Apărarea Patriei
Sursa: TASS

Tema 9 – Echipamente militare

Din punct de vedere vizual, echipamentele militare simbolizează puterea, forța unei națiuni, gradul de înzestrare a armatei, dar și capacitățile și capabilitățile militare ale statului în privința răspunsului militar la o amenințare externă (Jacob, 2021). Federația Rusă utilizează aceste imagini, cu echipamente militare, având 2 scopuri: primul, pe plan extern, de a intimida posibila adversari și al doilea, pe plan intern, de a spori sentimentul de siguranță printre proprii cetățeni.

Fig. 19: Model de tanc rusesc prezent la paradele militare
Sursa: TASS

Fig. 20: Avion de luptă prezent la paradele militare
Sursa: TASS

Concluzii

Această lucrare a utilizat analiza de conținut a imaginii pentru a investiga importanța Marelui Război pentru Apărarea Patriei și simbolismul acestuia în Rusia modernă. Comemorată pe 9 mai, Ziua Victoriei marchează sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, care a intrat în istoria Uniunii Sovietice ca Marele Război pentru Apărarea Patriei. Pe parcursul lucrării se observă că, această versiune a narațiunii istorice nu numai că subliniază suferința și eroismul poporului sovietic, dar prezintă și Victoria asupra inamicului ca element esențial al narațiunii sale, această relatare devenind un aspect central al identității postbelice a țării.

Politica de remodelare și rescriere a istoriei Federației Ruse constă în idei și practici, menite să modeleze memoria colectivă și discursul istoric, într-un mod care să servească intereselor politice ale elitei conducătoare. Este implementată de agenții de stat, instituții media controlate de stat, o parte din mediul academic și o rețea de organizații sociale. Politica memoriei se dorește a fi unul dintre instrumentele de legitimare a unui regim autoritar. Și constituie un element important al propagandei susținute de stat: faptele istorice și interpretările lor sunt subordonate intereselor politice ale factorilor de decizie.

Pentru a servi nevoilor actuale ale politicii externe a Federației Ruse, victoria din 1945 ocupă locul de mândrie, ridicând Uniunea Sovietică la statutul de superputere. Această narațiune poartă un puternic mesaj mesianic: înfățișează Uniunea Sovietică ca pe un stat care a îndeplinit o misiune unică de a salva lumea de răul absolut.

Bibliografie:

1. Adomeit, H. (1995). Russia as a 'Great Power' in World Affairs: Images and Reality. *International Affairs*, 71(1), 35-68.
2. Alper, M. (2013). War on Instagram: Framing conflict photojournalism with mobile photography apps. *New Media Society*. doi: 10.1177/1461444813504265
3. Barthes, R. (1964). *Elements of Semiology*. New York: Hill and Wang.
4. Barthes, R. (1993). *Camera Lucida*. Londra: Vintage.
5. Bauer, M. W., & Gaskell, G. (2000). *Qualitative Researching with Text, Image and Sound: A Practical Handbook*. Londra: Sage.
6. Beliaev, D. (2010). Tied Together by a Common Aim: In Russia the St George Ribbon Action has Begun. *Rossiiskaia gazeta*. Retrieved ianuarie 14, 2022 from <http://m.rg.ru/2010/04/23/lentochka.html>
7. Bell, P. (2001). Content Analysis of Visual Images. In T. V. Leeuwen, & C. Jewitt, *The Handbook of Visual Analysis* (pp. 10-34). Londra: Sage.
8. Bernstein, S. (2016). Remembering war, remaining Soviet: Digital commemoration of World War II in Putin's Russia. *Memory Studies*, 9(4), 422-436. doi:10.1177/1750698015605573
9. Bogdanova, O., & Makarychev, A. (2020). *Baltic-Black Sea Regionalisms: Patchworks and Networks at Europe's Eastern Margins*. Londra: Springer.
10. Brantner, C., Lobinger, K., & Wetzstein, I. (2011). Effects of Visual Framing on Emotional Responses and Evaluations of News Stories about the Gaza Conflict 2009. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 88(3), 523-540. Retrieved Martie 4, 2022 from https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/38282220/Effects_of_Visual_Framing_on_Emotional_Responses_and_Evaluations_of_News_Stories_about_the_Gaza_Conflict_2009-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1649324905&Signature=MBONkCfQ4RGHlo~KgbIg06Snjs32XwK50cmL0EOS3EUdFS
11. Canovan, M. (1996). *Nationhood and Political Theory*. Cheltenham.
12. Cheles, L. (2010). Back to the future. The visual propaganda of Alleanza Nazionale. *Journal of Modern Italian Studies*, 15(2), 232-311.
13. Dębiec, K. (2019). *A crisis in the Czech Republic's relations with China and Russia*. OSW.
14. Domańska, M. (2017). *Conflict-dependent Russia. The domestic determinants of the Kremlin's anti-Western policy*. Varşovia: OSW.
15. Domańska, M., & Rogoża, J. (2021). *Forward into the Past! Russia's Politics of Memory in the Service of Eternal Authoritarianism*. Varşovia: OSW.
16. Domke, D., Perlmutter, D., & Spratt, M. (2002). The primes of our times? An examination of the 'power' of visual images. *Journalism*, 3(2), 131-159. Retrieved Martie 4, 2022 from <http://www.davidperlmutter-research.com/wp-content/uploads/2013/09/2002.-Domke-Perlmutter-Spratt.-THE-PRIMES-OF-OUR-TIMES-Journalism.-3-2-2002.pdf>

17. Erokhina, Y., & Soboleva, A. (2021). Semiotic and Legal Analysis of Flags in Russia. În A. Wagner, & S. Marusek, *Flags, Color, and the Legal Narrative. Public Memory, Identity, and Critique* (pg. 333-351). SpringerLink.
18. Fahmy, S., Bock, M. A., & Wanta, W. (2014). *Visual Communication Theory and Research: A Mass Communication Perspective*. New York: Palgrave Macmillan.
19. Fedor, J., Lewis, S., & Zhurzhenko, T. (2017). Introduction: War and Memory in Russia, Ukraine, and Belarus. În J. Fedor, M. Kangaspuro, J. Lassila, & T. Zhurzhenko, *War and Memory in Russia, Ukraine and Belarus* (pg. 1-40). Palgrave Macmillan.
20. FIDH. (2021). *Russia: Crimes against history*.
21. Forest, B., & Johnson, J. (2002). Unraveling the Threads of History: Soviet-Era Monuments and Post-Soviet National Identity in Moscow. *Annals of the Association of American Geographers*, 92(3), pg. 524-547.
22. Foxall, A. (2013). Photographing Vladimir Putin: Masculinity, Nationalism and Visuality in Russian Political Culture. *Geopolitics*, 132-156. doi:10.1080/14650045.2012.713245
23. Green, L. (2014). Call to arms. *Index on Censorship*, 43(1), 45-49. doi:10.1177/0306422014523380
24. Groarke, L. (2002). Toward a Pragma-Dialectics of Visual Argument. In F. H. Eemeren, *Advances in Pragma-Dialectics* (pp. 137-151). Willersey: Vale Press.
25. Guler, M. Ç., & Shakirova, A. (2021). *Deciphering Russia's 2021 National Security Strategy Document*. Seta Perspective. Retrieved Martie 30, 2022 from <https://setav.org/en/assets/uploads/2021/09/P67En.pdf>
26. Hall, G. (2013). Towards a postdigital humanities: Cultural analytics and the computational turn to data-driven scholarship. *American Literature*, 781-809.
27. Harlow, S. (2014). Social Media and Social Movements: Facebook and an OnlineGuatemalan Justice Movement that Moved Offline. *New Media & Society*, 14(2), 225-243.
28. Harrison, R. W. (2014). The Role of the Soviet Union in the Second World War: A Re-Examination, Book Review. *The Journal of Slavic Military Studies*, 27(3), 493-495. doi:10.1080/13518046.2014.932638
29. Jacob, F. (2021). *War and Semiotics. Signs, Communication Systems, and the Preparation, Legitimization, and Commemoration of Collective Mass Violence*. Londra: Routledge.
30. Jowett, G., & O'Donnell, V. (2019). *Propaganda and Persuasion* (7th ed.). Londra: SAGE.
31. Kolstø, P. (2006). National Symbols as Signs of Unity and Division. *Ethnic and Racial Studies*, 29, 676-701.
32. Kramer, M. (2020, Mai 12). *The Soviet Role in World War II: Realities and Myths*. Retrieved Martie, 2022 from Davis Center for Russian and Eurasian

Studies at Harvard University : <https://daviscenter.fas.harvard.edu/insights/soviet-role-world-war-ii-realities-and-myths>

33. Lacy, S., Watson, B., Riffe, D., & Lovejoy, J. (2015). Issues and Best Practices in Content Analysis. *Communication Studies Faculty Publications and Presentations*. Retrieved Februarie 22, 2022 from https://pilotscholars.up.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1011&context=cst_facpubs

34. Likhacheva, A., Makarov, I., & Makarova, E. (2015). Post-Soviet Russian identity and its influence on European-Russian relations. *European Journal of Futures Research*, 3(4). doi:10.1007/s40309-015-0062-0

35. Linchenko, A., & Golovashina, O. (2019). "With tears upon our eyes?": Commemorations of Victory Day in the Great Patriotic War in the school practice in the Soviet Union and Russia. *Journal of Social Science Education*, 18(1). doi:10.4119/jsse-912

36. Luxmoor, M. (2017). *CodaStory.com*. Retrieved Februarie 13, 2022 from <https://www.codastory.com/disinformation/rewriting-history/why-russia-is-accusing-poland-of-monumental-ingratitude/>

37. Marin, L. (1987). Notes on a Semiotic Approach to Parade, Cortège, and a Procession. În A. Falassi, *Time out of Time. Essays on the festival* (pg. 220-228). Albuquerque: University of New Mexico Press. Preluat pe martie 5, 2022, de pe http://www.louismarin.fr/wp-content/uploads/sites/39/2019/05/Time_compressed.pdf

38. Melki, J. (2014). The interplay of politics, economics and culture in news framing of Middle East wars. *Media, War and Conflict*, 7(2), 165-186.

39. Menkiszak, M. (2019). *A strategic continuation, a tactical change. Russia's European security policy*. Varșovia: OSW. Retrieved Ianuarie 12, 2022 from https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/PW_76_A%20strategic%20continuation_net.pdf

40. Richardson, J., & Wodak, R. (2009). The impact of visual racism: Visual arguments in political leaflets of Austrian and British Far-right Parties. *Controversia*, 6(2), 45-77.

41. Rose, G. (2012). *Visual Methodologies*. Londra: SAGE.

42. Scheufele, D. A. (1999). Framing as a Theory of Media Effects. *Journal of Communication*, 49(1), 103-122.

43. Scheufele, D., & Tewksbury, D. (2007). Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal of Communication*, 9-20.

44. Seo, H., & Ebrahim, H. (2016). Visual Propaganda on Facebook: A Comparative Analysis of Syrian Conflicts. *Media, War & Conflict*, 9(3), 227-251. Retrieved Februarie 3, 2022 from https://kuscholarworks.ku.edu/bitstream/handle/1808/27615/Seo_2016_VisualPropaganda.pdf?sequence=1

45. Sherlock, T. (2007). *Historical Narratives in the Soviet Union and Post-Soviet Russia*. New York: Palgrave Macmillan.

46. Sixsmith, M. (2016). *Rusia.Un mileniu de istorie*. București: Humanitas.
47. Sontag, S. (1979). *On Photography*. Londra: Penguin.
48. Stănescu, M. (n.d.). *Semnarea Pactului Ribbentrop-Molotov: Într-o singură după-amiază, Stalin a obținut aproape tot ceea ce pierduse Imperiul Rus în Primul Război Mondial*. Retrieved Martie, 2022 from Historia.ro: <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/semnarea-pactului-ribbentrop-molotov-intr-o-singura-dupa-amiaza-stalin-a-obtinut-aproape-tot- ceea-ce-pierduse-imperiul-rus-in-primul-razboi-mondial>
49. Trubina, E. (2010). Past Wars in the Russian Blogosphere: On the Emergence of Cosmopolitan Memory. *Digital Icons - Studies in Russian, Eurasian, and Central European New Media*, 4, 63-85. From <https://www.digitalicons.org/wp-content/uploads/issue04/files/2010/11/Trubina-4.4.pdf>
50. Walzer, M. (1988). On the Role of Symbolism in Political Thought. *Political Science Quarterly*, 191-205.
51. Weiner, A. (1996). The Making of a Dominant Myth: The Second World War and the Construction of Political Identities within the Soviet Polity. *The Russian Review*, 638-660.
52. White, D., & Marsh, E. (2006). Content Analysis: A Flexible Methodology. *Library Trends*, 55(1). doi:10.1353/lib.2006.0053
53. Wijermars, M. (2019). *Memory Politics in Contemporary Russia. Television, Cinema and the State*. Londra: Routledge.
54. Wood, E. A. (2011). Performing Memory: Vladimir Putin and the Celebration of WWII in Russia. *The Soviet and Post-Soviet Review*, 38, 172-200.